

Бошко Ј. СУВАЈЦИЋ*
Универзитет у Београду
Филолошки факултет

Оригинални научни рад
Примљен: 28. 5. 2023.
Прихваћен: 15. 6. 2023.

ПОСЛЕДЊЕ ВУКОВО ПУТОВАЊЕ (Поводом 125 година од преноса праха Вука Караџића из Беча у Београд)

Ове године обележава се 125. годишњица преноса посмртних остатака Вука Стефановића Караџића из бечког гробља *Свети Марко* у Београд. Овом чину претходила је одлука да се обнови Доситејев гроб и да Доситеј и Вук буду сахрањени десно и лево од западног улаза у Саборну цркву. Двојица великана сахрањена су у саркофазима од рипањског камена, обојица по други пут. Доситеј је сахрањен половином септембра, а Вук 30. септембра 1897. године. Дочек Вукових посмртних остатака у Београду био је тријумфалан. Тај је септембар 1897. године био први септембар у Србији који је окарактерисан као „месец народне части српске“.

Кључне речи: Вук, „прах“, Беч, Београд, последње путовање.

Ове године, у септембру, имали смо прилике да обележимо значајан јубилеј – 125 година од преноса Вукових посмртних остатака у Србију. Десило се то у „уторник, тридесети дан месеца септембра 1897. године“, како се каже у *Споменици о преносу праха Вука Стеф. Караџића из Беча у Београд 1897*, „у најлепши јесењи дан“. Пренос Вуковог праха поређен је са преносењем тела Светога Саве у српску постојбину, а његов дочек са дочеком краља Владислава који „идући, веселећи се и играјући – по речима стихире – од радости пред прахом Светитељевим као Давид пред Ковчегом“ (Споменица 1898: 58); или пак са преносом тела Светога Јеванђелисте Луке, кога деспот Ђурађ Бранковић донесе у Смедерево године 1448. Ипак, спровод Вука Караџића кроз Београд, по слави, свечаности, велелепности, све је ове преносе превазилазио:

Али је слави и свечаном спроводу Вука Караџића кроз Београд, дана 30. септембра године 1897. био и остао сведоком васцели српски народ и многи просвећени туђини.

* bosko@fil.bg.ac.rs

Србија, Црна Гора, Босна, Херцеговина, Стара Србија, Мађедонија, Далмација, Хрватска, Славонија, Срем, Банат и Бачка – једног дана и на једном месту поклонили се преко својих многих и одабраних представника слави праха Вукова (Споменица 1897: 57).

Био је то свеколики српски сабор уприличен Вуковом повратку у отаџбину, који је цео Београд претворио у престони саборски плато у коме су се сви утркивали ко ће веће почести указати српском бесмртнику. Тај је септембар 1897. године био први септембар у Србији који је окарактерисан као „месец народне части српске“:

Стари дуг народне захвалности великом учитељу Доситеју одужен је тога месеца.

Време је претило, да дух захвалности који сви дугујемо великом научнику српском Даничићу ускоро пређе у читуљу непокајних грехова наших. Тога је месеца прекинута низа таквих сагрешења. Над гробом Даничића данас се диже смеран белег да се гроб не заборави, као што се име заборавити не може.

А последњи дан тога часног месеца круниса славље величином која је од свих одвојила. То је био дан који је Провиђење поклонило српском народу на част – Вуку Стефановићу Караџићу на славу!

Доситеј је у прозорје нових дана за српску књигу слутио леп сунчан дан – али он није могао даље: умро је жудећи за Обећаном Земљом.

Вук је побеђивао, разрушио границе и на вратима те земље предао дух свој Господу који га је водио.

Даничић је у њој као изабраник по милости Божјој господовао.

Тај светли лук: Доситеј – Вук – Даничић постао је на небу српске просвете дуга, знамење да за њу више потопа бити неће (Споменица 1898: 3).

Било је то Вуково последње путовање. Вук је, несумњиво, био један од највећих путника свога доба. Од Тршића, преко Лознице, Трноше, Јадра, Неготина, Сремских Карловаца, Беча, Будима, Лајпцига, Гетингена, Јене, Халеа, Касела, Вајмара, Москве, Трста, Рисна, Котора, Дубровника, Цетиња. Од првака устаничке Србије до најученијих и најзнаменитијих људи Европе свога доба: Копитар, Јакоб Грим, Гете, Тереза Албертина Луиза фон Јакоб, Леополд Ранке, Фатер, Аделунг, Добровски, Ханка, Кепен, Жуковски, Срезњевски, Сима Милутиновић Сарајлија, Његош... Вукова путовања представљају израз до тада невиђене културне дипломатије и неуморног стваралачког живота великог српског реформатора. Она се, у том смислу, приближавају културноисторијском и црквено-дипломатском значају какав су имала путовања у Свету земљу, по сведочењу Доментијана и Теодосија, за просветитељску мисију Светог Саве у српској средњовековној култури (в. Марковић 2009). Иако нису имала поклоничко-молитвени карактер као путовања првог српског архиепископа, Вукова путовања су била својеврсна ходочашћа по најзначајнијим културним центрима тадашње Европе, израз невероватно активне културне дипломатије, о чему сведочи и његова богата преписка:

Иако хром, Вук Караџић је уз Доситеја Обрадовића и Симу Милутиновића Сарајлију био један од највећих оновремених путника међу српским књижевницима. Отуда у његовим списима, али особито у преписци са савременицима, прегршт података које је саопштавао са путовања, из градова, вароши и места у којима је пребивао. Такође, о тим темама Вукова преписка садржи и низ саопштења његових кореспондената. С обзиром на то да је Вук Караџић био особена личност стога су и његова запажања у вези с европским престоницама и градовима знатна и карактеристична (Златковић 2018: 544).

Пренос Вукових посмртних остатака из Беча у Београд након 33 године од његовог упокојења несумњиво је, уз објективне препреке, последица и српског менталитета:

Нажалост, није ретко бивало и у српској политичкој и у српској културној историји да су појединци краће или дуже време уздизани у небеске висине, а потом ненадано бацани у блато. Вук Караџић је и за живота био и слављен и оспораван, иако, судећи по броју пренумераната на његове књиге, није био много читан. То свакако више говори о менталитету српскога народа, неголи о Вуку. Не треба никад заборавити да је Вук Караџић након смрти 1864. године сахрањен на сиромашном делу бечкога гробља, јер његова кћер Вилхелмина, односно Мина, није имала новца за достојнију сахрану. Српска влада се није огласила. Биле су јој потребне пуне тридесет три године да Вукове посмртне остатке пребаци у Београд и свечано их сахрани испред улазних врата у Саборну цркву, поред Доситеја Обрадовића (Љубинковић 2009: 118).

Незадовољство Вукове ћерке односом отаџбине према свом славном оцу видљиво је и из преписке Милице Стојадиновић Српкиње и Мине Вукомановић, у писму у коме се бележи молба Вукове ћерке владици новосадском и Вуковом старом пријатељу Платону Атанацковићу:

... За ручком рече владика пред свим гостима: „Да сам млађи да могу писати, љуто би *омилину* корео: овамо јаши на Вуковом коњу, а овамо ни спомена да се Вуку споменик подигне, него мени кћи његова за то писала, фрајла Милица донела ми писмо, па ме и она окупила да што учиним за Вуков споменик” (Милица Мини, из Врдника, 15. октобра 1866. Преписка 1987: 182–183).

Као што се зна, Вук Караџић је умро 7. фебруара 1864. године, а сахрањен је на Санкт-Марковом гробљу у Бечу, где је почивао и Јернеј Копитар. Опелу су присуствовали бројни Вукови пријатељи и поштоваоци његовог дела, међу којима су били Миклошич, Мажуранић, Острожински, Владан Ђорђевић и др. Иницијатива за пренос Вукових посмртних остатака у домовину било је и раније, али је Мина Караџић изразила жељу да гроб њеног оца остане у Бечу док је она жива. На пренос Вуковог праха у Србију свакако је утицала и одлука аустријских власти да се гробље Светог Марка измести ради даљег ширења града:

Године 1887, априла 28, на позив Министра Просвете, Милана Кујунџића, састали су се први пут чланови нове Српске Краљевске Академије у просторијама Министарства Просвете. Министар је позвао Академике да отпочну своје радове, и повео је прву реч о прослави стогодишњег дана рођења који је падао 26. октобра те године и о преносу посмртног праха Вукова из Беча у Београд.

Тиме је отпочет рад.

Академија се прво обратила кћери Вуковој, госпођи Мини Вукомановић. Госпођа је тражила пренос целе породице, а мало после је изјавила жељу да се то за живота њена не ради, нек остане гроб у Бечу, „те да она – вели се у писму С. К. Академије Министру Просвете – има где изливати сузе своје кћеринске љубави и поштовања.”

Тако је и учињено.

Дана 8. месеца септембра, године 1888, прослављена је у Београду стогодишњица Вукова.

Маја 31, године 1894, преминула је у Бечу кћи Вукова, Госпођа Мина Вукомановића, у 62 години свога живота, а 4. јуна покојница је пренесена о трошку српске државе у Београд и сахрањена код цркве Светог Марка.

Питање о преносу Вукову сад је било свршено (Споменица 1898: 6).

Пренос Вукових посмртних остатака под покровитељством државе организовала је Српска краљевска академија. Било је различитих идеја где би требало да Вук почива у Србији (Тршић, Београд, манастир Троноша). У јануару 1897. године формиран је *Одбор за пренос Вукових костију*, на чијем челу је био Милан Ђ. Милићевић, председник Српске краљевске академије. Чланови Одбора били су: Светислав Вуловић, академик; Михаило Валтровић, академик; Љубомир Ковачевић, академик; Пера П. Ђорђевић, академик; др Јован Јовановић Змај, академик; Јован Жујовић, академик; Љубомир Стојановић, академик; Никола П. Пашић, председник општине града Београда; Стеван Ловчевић, начелник министарства просвете; Живан Живановић, државни саветник у пензији; др Миленко Р. Веснић, професор Велике школе; Андра Гавриловић, професор гимназијски; Сима Н. Томић, професор гимназијски; др Ђорђе С. Ђорђевић, професор гимназијски; Владимир Ст. Максимовић, председник друштва „Побратимства”, кога је доцније заменио други председник тога друштва Светозар Томић. Одбор је почео рад 23. јануара 1897. године. Секретар и пријатељ Вука Карацића Александар Сандић дао је предлог да се Вук сахрани у Београду у Саборној цркви. На једном од својих наредних састанака, 6. марта, Одбор је, поред других питања, расправљао и о обнови гробова Доситеја Обрадовића и Ђуре Даничића:

Господин Председник – вели се у записнику те седнице под бр. 3 – износи на оцену шта има да се учини за обнову гроба Доситеја Обрадовића. Износи, по „Голубици” III стр. 236–237, шта се зна о поновном укупу Доситејевих костију по порушењу старе и подигнућу садашње Београдске Саборне Цркве. Према тим подацима Доситеј, који је умро 21. марта 1811. у 72-ој години живота, био је сахрањен код старе Саборне Цркве. При подигнућу нове (1840) кости су његове завијене у свилу и у нарочитом ковчежићу – према натпису који је био утврђен у зид црквени – положене десно од западних врата, на осам стопа далеко... Одбор одлучује: да се на томе месту предузме истраживање и да се једновремено са сахраном Вукових костију и Доситејев гроб обнови а на своме месту остави, тако да један буде десно, други лево, од улаза у Саборну Цркву са западне стране... Ну после разлога Г. П. Ђорђевића да се за Доситеја има учинити све што и за Вука, Одбор одлучује да г. Валтровић прими старање за два саркофага и обе плоче. [...]

На овом је састанку још изнесена мисао: да ће лепо бити ако пренос Вуков буде у исто доба кад и браћа Словенци, преко своје „Словенске Матице”, пренесу великога научника, Словенцима и Србима подједнако драгога – Бартоломеја Јернеја Копитара (Споменица 1898: 10).

У складу са усвојеним закључцима, Одбор ступа у везу са Словенском матицом у Љубљани. Председник Матице српске у Новом Саду г. А. Хаџић износи жељу да се Матица укључи на тај начин што би – по претходном позиву С. К. Академије – примила пренос Вукових посмртних остатака од бечке железничке станице до Београда о свом трошку. Министар, Андра Николић, закључује да пренос врши Српска држава, али да „Одбор одлучује да се изасланицима Српске краљевске академије, који ће допратити из Беча у Београд прах Вуков, могу придружити и представници Матице српске.”

Краљ Александар Обреновић је 2. маја 1897. године потписао „највиши указ” у коме је објављено да је пренос тела Вука Карацића у Београд планиран за септембар те године, као и да ће трошкови преноса бити намиреени из државне благајне:

Ми, Александар I, по милости Божјој и вољи народној Краљ Србије

На предлог Нашег министра просвете и црквених послова, а по саслушању Нашег министарског савета, желећи засведочити Наше и Нашега народа истинито признање сјајних заслуга оца српске нове књижевности, неумрлога Вука Ст. Караџића, решили смо и решавамо:

1. Да се посмртни остаци Вукови пренесу из Беча и сахране у Београду.
 2. Да се овај пренос учини месеца септембра ове 1897. године. Потребан за то трошак да се да из државне благајне.
 3. Да о овом преносу узме на се старање Српска краљевска академија, која се овлашћује, да овом приликом, о државном трошку, подигне и пристојне белеге на гробовима Доситеја Обрадовића и Ђура Даничића.
 4. Наш министар просвете и црквених послова нека изврши овај указ.
1. маја 1897. год. У Београду.

Александар с. р.

Министар просвете и црквених послова Анд. Николић с. р.
(Споменица 1898: 10–11).

Прихваћена је молба „Шабачког певачког друштва” и лозничке певачке дружине „Караџић” да, као културне установе из Вукова завичаја, суделују у свечаности. На седници од 10. маја 1897. Словенска матица из Љубљане је прихватила иницијативу за пренос Јернеја Копитара из Беча у Љубљану, исказавши жељу да се светковине оба преноса изврше у исти мах, што је Одбор и прихватио одлуком од 5. јуна.

Јован Јовановић Змај и Андра Гавриловић написали су посебно за ову пригоду песме којима је свечано обележен изузетан догађај. Одбор је одлучио да се за компоновање песме А. Гавриловића, којом ће се почети свечаност код железничке станице, „умоли” Г. Ст. Мокрањац, а за компоновање песме З. Ј. Јовановића, којом ће се спровод завршити над самим гробом, да се замоли Г. Ј. Маринковић (в. Споменица 1898: 20).

Окружница у којој Одбор јавља за ову народну и државну свечаност гласила је:

Да би се посведочило истинито признање сјајним заслугама оца нове српске књижевности Вука Стеф. Караџића, превисоким указом од 2. (14) маја о. г. наређено је да се посмртни остаци његови пренесу у отаџбину. Српска Краљевска Академија, којој је истим превисоким указом поверено да овај пренос изврши, има част извести..... да ће изношење праха Вукова из гробља Светог Марка у Бечу бити 28. септембра (10. октобра) ове године у 2 часа после подне, а сахрана у Београду, код саборне цркве, 30. септембра (12. октобра) у 11 часова пре подне (Споменица 1898: 21).

У Бечу, на гробљу Светог Марка, 28. септембра 1897. године извршена је ексхумација тела Вука Караџића. У присуству лекара кога је поставила бечка власт, отворен је Вуков ковчег, ради утврђивања идентитета покојника. Ковчег и посмртни остаци детаљно су фотографисани, кости су опране у вину, а направљен је и гипсани одливак Вукове лобање. Потом су кости положене у нови бели метални ковчег на који је постављена сребрна плоча са натписом: „Вук Стеф. Караџић, рођен 1787. умро 1864.”

Служба по православном обреду одржана је на гробљу Светог Марка. Следећег јутра, 29. септембра 1897. године, ковчег је, украшен цвећем и

великим бројем венаца, у пратњи изасланика из Београда, Матице српске, Српског академског друштва „Зора” и Срба са приморја унет у воз. Током путовања воз је заустављан и свечано поздрављан у Пешти, Суботици, Сремским Карловцима и на крају дана у Земуну. Ево како је Андра Гавриловић видео овај догађај:

У недељу 28. септембра 1897. у 8 часова пре подне састаше се изасланици српскога народа са изасланицима братскога народа словеначкога на гробљу Св. Марка у Бечу, да у име својих народа приступе гробовима најдичнијег Србина Вука и највећег Словенца Копитара, да прах његов целивају и да их собом понесу тамо где се они одавно жудно изгледају, где срца живље бију при спомену имена њихових, тамо где је небо веселије а земља лакша – у отаџбини, у народе њихове.

Краљевину Србију заступаху Академици: Стојан Новаковић, Димитрије Нешић и Пера П. Ђорђевић, Декан Велике школе Ђ. Станојевић, представник Одбора за пренос Вуков проф. др Ђорђе С. Ђорђевић, представник општине града Београда Бран. Рајић, Краљевско-српски посланик у Бечу потпуковник М. Михаиловић, секретар посланства А. З. Јовичић и војни аташе потпуковник А. Машин. Још ту бејаху други представници Српства: изасланици Матице српске председник А. Хаџић и проф. Ј. Грчић, даље посланици у Царевинском Веху др Душан Баљак и др Радослав Квекић, српско академско друштво „Зора” и остала српско-хрватска омладина [...].

Прво је отворен гроб Вуков. Костур је нађен неповређен у металном сандуку. У целини је очуван фес с кићанком, чарапе и мањи делови одела, што је све поново са њим сахрањено. Отисак лобање у гипсу израђен је под надзором професора пластике Дила, а извршено је и неколико различних фотографских снимака [...].

У нов ковчег поред посмртних остатака стављено је стакло са зејтином и у њему на пергаменту запис:

Извршујући наредбу Његовог Величанства Краља Србије Александра I од 2. маја 1897 г. и његовог министра просвете и црквених послова г. Андре Николића, ми доле потписани ископали смо посмртне остатке Вука Стефановића Караџића, великога српског књижевника, и однели смо, да се положи код западних врата саборне цркве у Београду. Нека је слава Вуку Караџићу! Беч 28. септембра 1897 г. Изасланици Краљевине Србије: за Српску Академију Науке: Стојан Новаковић, Димитрије Нешић, Пера Ђорђевић, Декан Велике Школе Ђока Станојевић. Кмет општине Београда Бранимир Рајић. Члан одбора за пренос Вукова праха д-р Ђока Ђорђевић. Овоме чину присуствовали су: Секретар краљ. Српског посланства Јовичић, изасланици Матице Српске у Новом Саду А. Хаџић и Јован Грчић, председник срп. академског друштва „Зоре” Сабо Јелић (Споменица 1898: 32–33).

Свечани говори одржани су на српском, немачком и словеначком језику. Одржали су их дворски саветник др Фр. Шукља, председник Општине града Беча др Карло Луегер, академик Стојан Новаковић и доцент др Матија Мурко. По одлуци Одбора, академик Стојан Новаковић је свој говор на српском језику одржао у славу Јернеја Копитара:

Много-заслужни и поштовани душе Копитаров!

[...] Савременици често не распознају одмах своје велике умове. Твоја је непобитна слава, незаборављени покојниче, што си у Вукову уму први јасно распознао силну зубљу која је после онолику светлост разастрла. Примивши од тебе, тим сигурним познањем, огањ небеске науке, Вук је брзо схватио свој позив у српској књижевности, па је пред Србима стао сликати праву слику народности њихове, оне исте, која је своја права тражила и оружјем на бојним пољима Шумадије и пером Доситијевићем у књижевности. Ти си, велики покојниче, подупро и поучио Вука онда када је за то неопходно било; ти си посветлио на стази онда а када пут помести није немогућно било. Нека ти је вечна слава што си тако оштро умео спазити наше ненадмашно јаче самоуче, коме данас ето, напредо с тобом, ми славу и пошту захвалносно приносимо (Споменица 1898: 43–44).

Веома инспиративан говор је на гробљу Св. Марка, на словеначком језику, одржао доцент на Бечком универзитету, др Матија Мурко:

... Сабрали смо се на место жалости, где се опомињемо, да је човечје тело прах и пепео. Па опет данас се ми, више него пријатељи Копитарев и Вукови год. 1844. и 1864, тешимо уверењем да је човечји дух бесмртан. Да Копитар и Вук живе међу нама и даље, да вечито сјају као јасне звезде на словенском небу, доказујемо ми сами, испуњујући вољу два народа, који тако високо цене заслуге својих људи, да желе имати њихове земаљске остатке у столицама својега душевнога кретања. Певамо, истина, песме жалости и осећамо своју зависност од воље Божје, али ипак смемо рећи, да славио достојно и по заслуги два велика мужа. Срећна их је судбина била најуже спојила у животу и раду; по смрти су остали најближи суседи. Лепа је била мисао, да их заједно и пренесемо у домаћу земљу, за чију су срећу и славу неуморно и успешно радили. Нека је од срца хвала вама, браћо Срби, који сте сјајно показали, како вам је поред имена Вукова света успомена и нашег земљака (Споменица 1898: 45).

У тренутку када је воз са Вуковим посмртним остацима ступио на тло Краљевине Србије, прешавши велики мост на Сави, зазвонила су сва звона са свих београдских цркава. Воз је на железничку станицу приспео тачно у 9 часова изјутра, праћен усклицима „Слава Вуку!“ Уследило је обраћање Стојана Новаковића окупљеним угледницима, министру просвете, председнику општине Београд, црквеним великодостојницима и председнику Академије:

„Депутација, изаслана у Беч да пренесе у отаџбину посмртне остатке незаборављенога Вука Стефановића Караџића, најмарљивије је завршила поверени јој задатак. У ковчегу пред нама заиста су посмртни останци пок. Вука Стефановића Караџића. Завршујући овим задатак којим је почаствована, саставивши остатке Вукове са родном земљом српском, депутација их овим предаје родољубивоме старању вашем.”

Ковчег Вуков су изнели и даље понели два члана Српске краљевске академије, два члана Београдске општине, два професора Велике школе, два професора Војне академије, два професора средњих школа и два учитеља.

У унутрашњем дворишту железничке станице дочекали су посмртне остатке Вукове Његово Високопреосвештенство Архиепископ Београдски и Митрополит Србије Господин Михаило са преосвештеним епископима тимочким и нишким и педесет свештеника у одежама, чланови Краљевске владе, државни саветници, генерали, пређашњи министри и др.

Београдско певачко друштво је запевало спремљену песму Андре Гавриловића по композицији Стевана Стојановића Мокрањца, а затим је председник С. К. Академије поздравио посебним говором остатке покојникове при њиховом ступању у Отаџбину:

Благословен кој' нам дође
 Да нам пута каже,
 Да нас име, песма, језик
 Соколе и снаже!
 [...]

Слава таком бесмртнику,
 Ког нам Господ даде –

Благослови, вишњи Боже,
Српске нове наде!

Из говора председника СКА Милана Ђ. Милићевића издвајамо:

... Београд, Престоница Краљевине, срце земаља српских, у име своје и у име свих тих земаља, овако сјајним и овако многобројним скупом не дочекује данас само заслужнога књижевника српског, него он ово поздравља велики знански напредак, велики преображај, и плодну научну тековину свега народа српскога; данас он слави очишћену српску народну душу признану и утврђену српску народност. И указујући, макар и додне, своју захвалност великому творцу тих тековина, овако свечано објављује превагу истине над обманом, победу Науке над заблудом!... (Споменица 1898: 66)

Од 51 венца који је положен на нови гроб Вука Стеф. Караџића, посебно ћемо поменути венац Његовог Величанства Краља Александра, од природног цвећа с траком од танког свиленог платна на којој је натпис: „Краљ Александар оцу нове српске књижевности Вуку Стеф. Караџићу”; Његовог Величанства Краља Милана, израђен од природног цвећа са свиленом траком народне тробојке и натписом: „Милошевом пријатељу, Милан”; Југословенске Академије: „Vuku S. Karadžiću, Jugoslovenska Akademija”; Хрватског свеучилишта. „Uspomeni Vuka Stef. Karadžića, Hrvatsko Sveučilište”; Уједињене српске омладине у Будимпешти. „Уједињена омладина б.-пештанска срп. Академска Вуку Караџићу”; села Тршића и среза Јадранског: „Село Тршић са срезом Јадранским, Вуку Караџићу, „неумрлом”. Ту су и венци: „Срба са Приморја”, „Зоре” у Бечу, Српске Далматинске омладине, „Босанске Виле”, Срба Сарајлија, Доње Тузле, Српског правосл. Цркв. Пјев. Друштва „Гусле” из Мостара и др.

Дочек Вукових посмртних остатака у Београду био је тријумфалан. Вук се вратио у Београд, и као да се с њим у Београд вратило и све оно што је из Србије предуго избивало. Свест о значају народног језика, и језика уопште; свест о значају културе, науке и образовања; свест о значају народног и националног; о потребитости сарадње словенских народа на словенском југу; о великим и заслужним појединцима који представљају колектив као избрани представници његових најдубљих стремљења, тежњи и нада; свест о борби без предаха, о борби без права на уступак, предају и помирење између „умља” и „безумља”, која и данас траје; о борби непрестаној и безмилосној, која убира плодове опште народне добробити и знања; свест о Вуковој реформи као најзначајнијој и до тада невиђеној демократизацији културе на Словенском Југу; пошта великом реформатору који је вратио књижевност српском језику и народној поезији и тиме нас вратио нама самима.

Симболички, пренос Вуковог праха означио је свечани завршетак српског деветнаестог века, који је био „век народности, век српске борбе и српских нада” (Споменица 1898: 4).

ЛИТЕРАТУРА

- Златковић 2018: Бранко Златковић, „Записи о градовима у преписци Вука Караџића” (у периоду од 1814. до 1819. године). *Сан о граду*. Зборник радова, ур. А. Вранеш, Андрићград-Вишеград: Андрићев институт, 543–555.
- Љубинковић 2009: Ненад Љубинковић, „После два века – место Вука Караџића у српској књижевности и култури”. У: *Актуелност Вукових порука: Округли сто Вукове задужбине*, ур. Миодраг Матицки, Београд: Вукова задужбина, 111–118.
- Марковић 2009: Миодраг Марковић, *Прво путовање Светог Саве у Палестину и његов значај за српску средњовековну уметност*, Београд: Византолошки институт Српске академије наука и уметности.
- Преписка 1987: *Преписка Милице Стојадиновић Српкиње са Вуком и Мином*, приредила Радмила Гикић, Нови Сад: Књижевна заједница Новог Сада.
- Споменица 1898: *Споменица о преносу праха Вука Стеф. Караџића из Беча у Београд 1897*. По одлуци Српске краљевске академије средио Андра Гавриловић, професор. Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1898.
- Сувајџић 2018: Бошко Сувајџић, *Књига о Вуку*, Београд: Албатрос плус.

Boško J. Suvajdžić

VUK'S LAST JOURNEY

(On the occasion of the 125th anniversary of Vuk Karadžić's ashes transfer from Vienna to Belgrade)

(Summary)

We had an opportunity to mark a significant jubilee in September this year – the 125th anniversary of the transfer of Vuk's earthly remains to Serbia. It happened on “Tuesday, September 30, 1897,” as it is stated in the *Memorial of the transfer of Vuk Stef. Karadžić's ashes from Vienna to Belgrade in 1897*, “on the most beautiful autumnal day.” The official reception of Vuk's earthly remains in Belgrade was triumphant. That September of 1897 was the first September in Serbia characterized as “the month of Serbian national honor.”

Keywords: Vuk, Kopitar, the transfer of earthly remains, journey.